

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Maximiliani Sandaei E Societate Iesv Doctoris
Theologi Architectura Christiana**

Sandaeus, Maximilianus

Coloniae Agrippinae, 1653

6. Columnæ marmorearum situs. Æqualitas. Altitudo. Crassities.
Circumfere[n]tia. Cautas. Capitella. Ornamenta, ad Tropologiam
accomodata sigillatim.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46065)

& nō mediocri comparatur pretio. Nullus inter omnes
 Ædificii spiritualis lapides, videtur esse majoris pretii,
 quàm *Fortitudo* & *Perseverantia*, pro quibus solis merces
 persolvitur. Et quare in pretio est Nobilitas? quia à For-
 titudine ducit initium. Qui nam maximis stipendiis &
 honoribus conducuntur ad militandum pro Republica?
 Viri fortes, & constantes. Quibus præmium promit-
 titur pretii inæstimabilis? perseverantibus. *Pretiosum*
conspectu Domini mors Sanctorum, Psal. cxv. 15. id est, perse-
 verantia. Denique, quæ fortitudine peculiari quadam
 ratione, pretium conjungit Sapiens Prover. xxxi. 10. Ma-
 lierem, nempe, animam fortem quis inveniet? procul & den-
 timis finibus pretium ejus.

ARTICVLVS VI.

COLUMNARUM MARMOREARUM

*Situs, Aequalitas, Altitudo, Crassities, Circumferentia, Canitudo,
 Capitella, Ornamenta, ad Tropologiam accommodata.*

AD Situm quod spectat, statuit princeps Architectura
 Salomon duas illas firmissimas Columnas in Porti-
 cu Templi, (a) ut dicitur libro III. Reg. cap. VII. Quæ Porti-
 cus erat Templi vestibulum; ita una Columna
 uni portæ Porticus, altera alteri adstaret: nimirum, a
 utroque latere Portæ Aulæ Sanctæ, ad dextram unam
 ad sinistram alteram. Qui Situs significat, Columnas
 Fortitudinis ac Constantiæ, seu Perseverantiæ adesse
 debere, tum in prosperis; quæ per dextram denotantur

(a) Ribera lib. 2. de Temp. c. 12. Vilalpan. lib. 5. c. 5. Salomon.
 Tornieli. Adrichom. Pineda lib. 5. Salomon. c. 5. Viegas Apoc.
 3. Sect. 6.

tum in adversis, quæ per sinistrum. Semper & ubique in DEO & virtutum studio firmiter est consistendum, nunquam à bono & honesto, nunquam à pietate recedendum. Ita stationem suam servabat Paulus Apostolus, cujus hoc decretum: secundo ad Corinth. 6. *Per arma justitiæ à dexteris, per gloriam, & ignobilitatem; per infamiam, & bonam famam.* Quicumque Domum Sapientiæ incolere statuit, sciat tam se fortem constantemque esse oportere, ut nec adversis deiciatur, nec prosperis extollatur, sed in utraque firmiter persistat immobilis. Erant autem binæ illæ Columnæ *ÆQUALES*, & ejusdem operis, ac omninò similes, quoniam *Æqualis* esse debet in utroque statu, miseriæ & felicitatis *Fortitudo* ac *Constantia*. Nec vacat arcano intellectu, quod fuerint ante fores Templi in vestibulo: nimirum, ad ingressum, immò, ante ingressum in Domum Sapientiæ firmandus est animus ad fortunam utramque.

ALTITUDINEM habebat quælibet Columna decem & octo cubitos. Omitto altercationem Interpretum de sensu litterali secundum Architectonicam vulgarem: secundum Mysticam, quam hic tractamus, rectè dixeris, ea mensura indicari, dum in hac vita versatur Sapientiæ discipulus, non in fide tantùm, aut in operibus bonis solum fortiter perseverandum esse, sed simul in fide, & in operibus: quia fides sine operibus mortua est in semetipsa. Hoc autem arcanum in iis numeris latere Beata & Angelomus sic declarant. Tria fidem innuunt, propter sanctissimam Trinitatem, præcipuum fidei Christianæ mysterium: sex operationem omnem bonam denotant, quod sex fuerint dies, in quibus mundus sit conditus. Tria autem per sex multiplicantur, quando justus, qui ex fide vivit, cognitionem piæ credulitatis, executione

Tertia Pars.

Ff

tionem

(*) Abulens, Lyran. Caieta. Vatabl.

tione bonæ actionis accumulatur. Jam verò, ter seni, decem & octo faciunt.

PORRO, Columna utraque, ut Ieremias prodit, capite LII. intrinsecus cavaerat. Ergo in tam vastis, firmisque machinis erat etiam sua vacuitas & inanitas. Quid hic mysterii ad Fortitudinis & Constantiæ Columnas? est, virtutes hominis ad Sapientiæ culmen, ac perfectionis apicem aspirantis? Nimirum, quantumvis virtutibus, tanquam splendidum æs fulgeat, quantumvis in observatione non mandatorum tantum verum etiam consiliorum desudet, quantumvis sit animo in cœlum erecto, non erit tamen ejus *Fortitudo & Constantia* omnino integra ac solida, quamdiu mortalis inter mortales aget: nam & remittet interdum de intensione illa in vehementi, & non laborabit semper æquè fortiter, & dabit aliquando aliquid carni & sanguini, & committet interdum peccata aliqua, levia quidem illa, & venialia peccata tamen, & quidem quotidiana: nam justus septies in die cadit. An non hæc magna est in Columnis æreis vacuitas?

ADDIT Propheta Ieremias, Columnas istas intrinsecus quidem cavas fuisse, ita tamen, ut *CRASSITUDO* five, ut vertit Interpres Vulgatus, *Grossitudo* æris extrinsecus fuerit quattuor digitorum in circuitu. Quas mensuras iuxta proportionem librans Vilalpandus, iudicavit singulas Columnas ponderasse quinque talentorum millia, utramque verò decem talentorum millia. Ad Eupolemus apud Eusebium, Salomonem totas Columnas vestisse auro ad crassitudinem digiti unius. Ex quo colligit idem Vilalpandus, in Columnis istis duabus auro vestiendis expensos fuisse 95. milliones. O Columnas ponderosas, & pretiosas! Sed nos Grossitudinem quattuor digitorum æris consideramus, & iis indicari debemus,

nis, sensu spirituali & mystico, ad morum informatio-
nem accommodato, quod, qui fortiter, ac constanter
perseveraturus sit in Domo Sapientiae, sive in custodia
praeceptorum divinatorum, multa ex Evangelicis Cōsiliis
adhibere debeat, quæ si contemnat, praecepta non raro
violabit. Id, ut intelligatur, moneo, mensuram quattuor
digitorum in arcano sermone indicare opera perfectio-
nis, seu Cōsiliorum Evangelicorum: nam digiti symbo-
licè significāt, quæ excellentiora sunt in iis quæ efficiun-
tur. Cum enim manibus quælibet fiant, tunc solent di-
giti nominari, quando in opere aliquo potentia quæ-
piam singularis, præstantia, aut nobilitas commendatur.
Sic Magi Pharaonis potentiam Dei admirati in iis, quæ
patrabat Moses, exclamaverunt: *Digitus Dei est hic*, Exodi
VIII. & Dominus Lucæ XI. *Porro, si in digito DEI eijcio Dæ-
monia, profecto pervenit in Vos regnum Dei*. Sic lætus cantabat
Psaltes, Psal. VIII. *cum admiraretur cælorum archite-
cturam: Quoniam videbo cælos tuos opera digitorum tuorum*.
Jam verò, perfectio operum Christianorum, quattuor
Evangeliorum libris continentur, in quibus, præter
Mandata DEI, Cōsilia etiam Servatoris docentur, quæ
nobilitate excellunt, & in iis divina potentia magis elu-
cet.

CIRCUMFERENTIAM, quam aliqui crassitudinem
vocat, Josephus historicus lib. VIII. antiq. cap. 2. scribit
fuisse singularum illarum Columnarum, duodecim cu-
bitorum; ita intelligens, quod habetur lib. Regum ter-
tio cap. VII. *Et linea duodecim cubitorum ambiabat Columnam
utramque*. Hebraicè. *Et filum duodecim cubitorum circuibat
Columnam secundam*. Si secundam, inquit Cornelius, er-
go & primam: erant enim duæ illæ Columnæ omninò
æquales & pæres. Per *Lineam*, vel, ut est in Hebræo, *Filum*
intelligenda est mensura, filo enim mensuratur rerum

crassities; ut sit sensus, Columnæ istæ in ambitu & crassitie habebant mensuram duodecim cubitorum, lineâ designante peripheriam sive circumferentiam. Hoc autem non de duabus Columnis simul, ut existimant Vilalpandus, Salianus, & alii nonnulli, sed de singulis accipiendum esse, certum videtur ex Ieremiâ capite 22. ubi Columnas istas à Chaldæis Ierusalem vastantibus abductas describens, ait, *Decem & octo cubiti altitudinis erant in Columna una: & funiculus duodecim cubitorum circumbat eam*, scilicet Columnam unam. Ita Abulensis, Caietanus, Pagninus, Vatablus, Sanchez. Quid hoc designat mysticè ad nostram instructionem? Linea duodecim cubitorum in Fortitudinis & Constantiæ Columna, est Norma Apostolicæ institutionis. Quare tunc Columnam Fortitudinis, Constantiæ seu Perseverantiæ censeatur cingere, quando constans, ac perseverans Fortitudo est ad regulam institutionis Apostolicæ. Quicumque igitur fortem se constantemque exhibere contendit in iis, quæ non sunt consentanea doctrinæ ab Apostolis traditæ, in eo potius pervicacia, contumaciaque, quam *Fortitudo*, aut *Perseverantia* locum habere dicetur.

DENIQUE, Columnis istis imposita erant CAPITELLA, quæ variis ornabantur florum fructuumque, signatè, malogranatorum sculpturis. Et quidem Vitruvius, et quo tanquam magistro, Architecti posteriores, Columnis triplex imponunt *Capitellum*: & primum vocant *Epistylum*, quod proximè Stylo, sive Scabo Columnæ imponitur: secundum, *Zophorum*, quod inter epistylum & Coronicem interponitur, ac pulvinatis figuris, ornamentisque diversis instructum plerumque visitur: tertium, *Coronicem* appellant ipsam Capitelli Coronidem. Omnia ista Capitella fuisse in duabus iis Templi Columnis docet accuratè Vilalpandus, & alii Architectura

sacræ

sacræ periti, ac librorum, tertii Regum, & secundi Paralipom. interpretes, quibus accedit Josephus historicus.

Nos ex his moralitatis aliquid exculpamus. Columna utraque, Fortitudo, & Constantia suum debet habere Capitellum, quod imponendum est ab Architecto spirituali, qui illud facit, si constanter perseveret usque ad finem. *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. (b) Qui legitime certaverit, coronabitur. (c) Qui certat in agone non coronatur nisi legitime certaverit.* Corona Capitellum est, idque triplex, mysterium sanctissimæ Trinitatis, & fidem trium Personarum Divinarum innuens. Capitelli triplicis altitudo erat quinque cubitorum: quoniam Corona pro quinque sensuum voluptatibus fortiter constanterque superatis redditur: & tunc optimè finis operi imponitur, quando de quinque sensuum illecebris triumphus deportatur. Species catenarum, & similitudo retis in Capitellis, innuit varietatem virtutum operumque spiritualium in quibus fortiter constanterque persistendum est. Malo granata ducenta in circuitu Capitelli, fortitudini, constantiæque; magnam & multiplicem conjungendam caritatem, concordiam, zelum insinuant. Tandem, liliata erant Capitella, inquit Josephus, id est, desinebant in Lilium, florem fragantissimum. Quid autem per Lilium, nisi æternitatis fœlicitas, & immortalitatis floribus redolens amœnitas designatur? in quam perducta ad vitæ finem Fortitudo bonorum desinit. ita fere V. Beda & Angelomus. Ne autem desideres in patria felicitatis, ubi DEI visio est beatitudo essentialis, accessoriam, quam Theologi accidentalem vocant, memineras, quod in descriptione harum Columnarum adjungit textus sacer, & clarius dicit Josephus. Capitella

Ff 3 fuisse

(a) v. Beda lib. 3. Reg. (b) Matt. x. 22. (c) 2. Timoth. 2.

fuisse cincta fasciis æneis in modum retis sive catenarum, quæ per intervalla aperturas, quasi annulos & cancellos, per quos capitellorū liliatorum elegātia appareret. Hæ fasciæ septies circuibant Capitella singula, ita, ut quasi septem fasciarū versus, sive ordines, & gyros efficerēt. Quibus optimè designatur Beatitudo accidentalis, quæ ex multis rebus, septenario numero indicari solitis, oritur. Siquidem multæ sunt causæ gaudendi istis, qui in hac vitâ fortes in agendo; & constantes in patientia, perseverantiæ præmium, in altera, intrando in gaudium Domini sui, percipiunt.

ARTICULUS VII.

COLUMNÆ ROTUNDÆ

Fortitudo & Perseverantia.

DE FIGURA duarum illarum Columnarum posse fortasse lis moveri; videntur enim nonnulli eas quadratas facere, uti sunt pilæ struētiles illæ, quæ dimidiatas Columnas in hoc templo ad pactas habēt. Immo quidam existimant, non tam fuisse Columnas ad symmetriam & proportionem architectonicam Columnarum fabricatas, quàm moles, & turres, vel arces quædam ingentes æneas ad templi magnificentiam, & munitimē erectas, qui rotunditatem illis demunt, & faciunt angulares. (a) Idem posset quis afferere de Fortitudine, & in ea quattuor latera, & totidem angulos concipere. Quod fecisse videtur Clemens Alexandrinus lib. vii Stromatum, Fortitudini virtutes quattuor, veluti partes

(a) Cornelius à Lap. 3. Reg. vii. 16.